# Nya principer för Floraväktarverksamheten i Skåne

Kjell-Arne Olsson

Floraväktarverksamheten i Skåne startade 1988. Från en trevande start har verksamheten växt kraftigt under de 15 år som gått. Antalet rödlistade kärlväxter har blivit allt fler och genom det intensiva inventeringsarbetet i vårt floraprojekt har antalet kända lokaler för hotade växter ökat lavinartat. Idag uppgår antalet lokaler för drygt 200 kärlväxtarter i hotkategorierna Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN) och Sårbar (VU) till närmare 3 500. Om vi även tar med våra hänsynskrävande (NT) växter, mer än fördubblas antalet lokaler för rödlistade kärlväxter i Skåne.

Mängden rödlistade arter och lokaler har gjort floraväkteriet alltmer svåröverblickbart och otympligt. För att verksamheten ska kunna fungera på ett smidigare och mer ändamålsenligt sätt i framtiden, har styrelsen beslutat om nya principer för hur vi ska prioritera våra insatser. Vi har därför delat in de rödlistade växterna i tre kategorier:

- A-arter är rent generellt sådana växter som lämpar sig för sedvanligt floraväkteri, dvs. växter som har lokaler som regelbundet kan och bör besökas för uppföljning. Uppdelas i två underklasser:

  A1. I ett nationellt perspektiv prioriterade arter där det är angeläget med en om möjligt årlig övervakning, dvs. de flesta arterna i hotkategori CR och EN.

  A2. Arter där ett årligt floraväkteri i ett nationellt perspektiv inte är prioriterat. Det rör sig främst om växter som i delar av landet fortfarande är relativt vanliga eller har stabila förekomster. I dessa områden kan arten besökas med bestämda tidsintervall, medan det i andra områden av regionala skäl kan vara angeläget med årliga besök. Hur floraväkteriet för dessa arter ska utformas bör bestämmas landskap för landskap. I denna klass bör även arter som inom hela sitt utbredningsområde förefaller ha stabila förekomster ingå. Det kan vara arter som växer på sedan länge kända lokaler utan direkta hot och där denna "stabilitet" ger skäl att väkta arterna med periodicitet.

- B. Arter där sedvanligt floravakteri oftast är mindre meningsfullt och ett "slöseri" med begränsade resurser. Det rör sig dels om arter som är relativt vanliga över större delen av sitt nationella utbredningsområde och där det kan räcka med mera översiktliga eftersök vissa år, dels om arter som är relativt instabila på sina lokaler och där det kan vara meningsfullt med eftersök på lämpliga lokaler inom utbredningsområdet utvalda "kampanjår". Även arter som av taxonomiska skäl är svåra att floravakta på sedvanligt sätt bör hänföras till denna klass. Alla fynd av arter i denna klass rapporteras när de hittas (oberoende om det rör sig om nyfynd eller efter besök på gamla kända lokaler). Många av arterna i denna klass kan väktas då man ändå av andra skäl besöker en lokal.

- C. Arter där vanligt floravakteri är meningslöst eller omöjligt. Det kan röra sig om arter som ännu är alltför vanliga för att floravakteri ska vara meningsfullt eller om utpräglade "hopp-järkor" som uppträder helt tillfälligt på sina lokaler. Dock bör alla fynd även av arter i denna klass rapporteras när de hittas (oberoende om det rör sig om nyfynd eller efter besök på gamla kända lokaler).

Utifrån denna indelning i olika väktarkategorier har vi bedömt alla rödlistade kärlväxter i Skåne och förtecknat de arter vi anser bör väktas varje år respektive i genomsnitt vart tredje år. Vidare har vi tagit fram ett antal arter som vi tycker passar som "kampanjarter", dvs. arter vi eftersöker utvalda år, gärna i form av gemensamma exkursioner i föreningens regi. För några arter känner vi dåligt till den aktuella statusen i Skåne. Dessa arter tycker vi bör eftersökas i landskapet; på gamla lokaler eller lokaler som kan förefalla lämpliga.

Detta förslag till prioriteringar är att betrakta som en minimiplan för våra floravaktarinsatser. Alla väktarinsatser som görs därutöver är självfallet mycket välkomna. Så du som brukar besöka en arts lokaler varje år, fortsätt gärna med detta även om arten ifråga nedan är förtecknad som en art som bör väktas igenomsnitt vart tredje år.

Styrelsen har under våren utsett en floravaktarkommitté som har till uppgift att hålla kontakt med alla floravaktare och kommunansvariga,

besluta vilka arter som ska prioriteras för varje år, utse kampanjarter, ta emot och sammanställa väktarrapporter samt bevaka och ansvara för att de beslutade floraväktarinsatserna blir utförda. Floraväkarkommittén består av Kjell-Arne Olsson (sammankallande), Leif Runeson, Åke Svensson och Richard Åkesson. Om du har synpunkter eller förslag på förbättringar eller förändringar av de framtida principer som presenteras här, kontakta gärna någon i kommittén.

### Årlig övervakning

*Acer campestre*, naverlönn
*Ajuga genevensis*, kritsuga
*Anemone vernalis*, mosippa
*Anthemis cotula*, kamomillkulla
*Apium graveolens*, selleri
*Asplenium ceterach*, mjältbräken
*Astragalus arenarius*, sandvedel
*Botrychium simplex*, dvärglåsbräken
*Bromus lepidus*, finlosta
*Bromus racemosus*, ängslosta
*Carex maritima*, bågstarr
*Chenopodium vulvaria*, stinkmålla
*Chrysosplenium oppositifolium*, kustgullpudra
Dianthus superbus, praktnejlika
*Euphrasia rostkoviana* ssp. *rostkoviana*, stor ögontröst
*Galium pumilum*, parkmåra
*Juncus anceps*, svarttåg
*Koeleria macrantha*, fin tofsäxing
*Liparis loeselii*, gulyxne
*Luronium natans*, flytsvalting
*Minuartia viscosa*, sandnörel
*Polystichum aculeatum*, uddbräken
*Polystichum braunii*, skuggbräken
*Pulmonaria angustifolia*, smalbladig lungört
*Rorippa microphylla*, bäckfräne
*Rosa tomentosa*, filtros
*Sagina ciliata*, fältnarv
*Senecio erucifolius*, flikstånds
*Silaum silaus*, ängssilja
*Stachys officinalis*, humlesuga
*Taraxacum austrinum*, sydmaskros
*Tephroseris integrifolia*, fältnocka
*Tephroseris palustris*, kärrnocka

### Övervakning vart 3:e år

*Aconitum napellus*, äkta stormhatt
*Agrostemma githago*, klätt
*Aristolochia clematitis*, hålrot
*Asplenium adiantum-nigrum*, glansbräken
*Botrychium matricariifolium*, rutlåsbräken
*Botrychium multifidum*, höstlåsbräken
*Bromopsis ramosa*, skugglosta
*Bunium bulbocastanum*, jordkastanj
*Campanula cervicaria*, skogsklocka
*Campanula rapunculus*, rapunkelklocka
*Carex ligerica*, ölandsstarr
*Carex obtusata*, trubbstarr
*Centaurea nigra*, svartklint
*Cerastium brachypetalum*, raggarv
*Cirsium canum*, bantistel
*Cuscuta epithymum*, ljungsnärja
*Dianthus armeria*, knippnejlika
*Epipogium aphyllum*, skogsfru
*Equisetum telmateia*, jättefräken
*Falcaria vulgaris*, skärblad
*Gagea villosa*, luddvårlök
*Gentianella campestris* ssp. *baltica*, kustgentiana
*Gymnocarpium robertianum*, kalkbräken
*Hordelymus europaeus*, skogskorn
*Hordeum secalinum*, ängskorn
*Hypericum humifusum*, dvärgjohannesört
*Iris spuria*, dansk iris
*Isolepis fluitans*, flytsäv
*Juncus capitatus*, huvudtåg
*Lappula squarrosa*, piggfrö
*Lathyrus sphaericus*, vårvial

*Leontodon saxatilis*, strimfibbla
*Limonium vulgare*, marrisp
*Lithospermum arvense* ssp. *coerulescens*, blå sminkrot
*Luzula sylvatica*, storfryle
*Medicago minima*, sandlusern
*Melampyrum cristatum*, korskovall
*Melilotus dentatus*, strandsötväppling
*Orobanche elatior*, klintsnyltrot
*Orobanche reticulata*, tistelsnyltrot
*Parapholis strigosa*, ormax
*Parietaria officinalis*, väggört
*Petrorhagia prolifera*, hylsnejlika
*Petrorhagia saxifraga*, klippnejlika
*Phyteuma spicatum*, vitrapunkel
*Poa remota*, storgröe
*Polygala comosa*, toppjungfrulin
*Potamogeton acutifolius*, spetsnate
*Potamogeton trichoides*, knölnate
*Ranunculus arvensis*, åkerranunkel
*Ranunculus fluitans*, jättemöja
*Ranunculus sardous*, sydsmörblomma
*Rosa agrestis*, åkerros
*Rosa elliptica* ssp. *inodora*, västkustros
*Rubus divaricatus*, glansbjörnbär
*Rubus fabrimontanus*, borstbjörnbär
*Rubus pyramidalis*, pyramidbjörnbär
*Rubus sciocharis*, skuggbjörnbär
*Salvia verticillata*, kranssalvia
*Scutellaria minor*, småfrossört
*Senecio aquaticus*, vattenstånds
*Sisymbrium supinum*, kalkkrassing
*Valerianella dentata*, sommarklynne
*Verbascum densiflorum*, ölandskungsljus
*Vicia dumetorum*, buskvicker
*Viola uliginosa*, sumpviol
*Vulpia bromoides*, ekorrsvingel

### Kampanjarter

*Apium inundatum*, krypfloka
*Centaurium erythraea*, flockarun
*Dianthus arenarius*, sandnejlika
*Filago vulgaris*, klotullört
*Galium suecicum*, backmåra
*Gentiana pneumonanthe*, klockgentiana
*Geranium palustre*, kärrnäva
*Lycopodiella inundata*, strandlummer
*Nepeta cataria*, kattmynta
*Pilosella caespitosa*, ängsfibbla
*Pilularia globulifera*, klotgräs
*Primula elatior*, lundviva
*Senecio paludosus*, gullstånds
*Veronica praecox*, alvarveronika
*Eryngium maritimum*, martorn
*Euphrasia micrantha*, ljungögontröst
*Herminium monorchis*, honungsblomster
*Oenanthe fistulosa*, pipstäkra

### Bör eftersökas

*Arenaria leptoclados*, spädnarv
*Arenaria serpyllifolia* ssp. *lloydii*, kustsandnarv
*Bidens radiata*, grönskära
*Crassula aquatica*, fyrling
*Potamogeton compressus*, bandnate
*Rubus deccurrentispinus*, fintandat björnbär
*Salix hastata* ssp. *vegeta*, källblekvide
*Taraxacum stellare*, österlensmaskros
*Thalictrum simplex* ssp. *tenuifolium*, smalruta
*Viola tricolor* ssp. *curtisii*, klittviol

### Prioriterade väktararter 2003

Förutom alla växter som ska övervakas årligen, prioriteras följande arter år 2003: äkta stormhatt *Aconitum napellus*, småfrossört *Scutellaria minor*, knölnate *Potamogeton trichoides*, klippnejlika *Petrorhagia saxifraga*, fyrling *Crassula aquatica*, höstlåsbräken *Botrychium multifidum*, källblekvide *Salix hastata* ssp. *vegeta* och vattenstånds *Senecio aquaticus*.